

és hitbéli meggyőződésre való tekintet nélkül.

P. SZATHMÁRY ISTVÁN

(Fordította Gy. Horváth László, Európa
Kiadó, Bp., 2002. 232 o. 1600 Ft)

Kurt Vonnegut: *Virágvasárnap*

„A teljes munkaidőben dolgozó, életfogytiglani amerikai regényírók vélhetőleg utolsó nemzedékének” egyik kiváló tagja, Kurt Vonnegut az idén ünnepli nyolcvanadik születésnapját. Azzal igazán nem vádolhatjuk, hogy elvesztegette volna a rendelkezésre álló időt: kémia szakos hallgatóként sorozták be az Egyesült Államok hadseregébe, részt vett a második világháborúban, túlélte a drezdai hadifogságot és a város bombázását, majd egy meglepő fordulatral a General Electric nevű mamut-cég reklámrészlegén kötött ki. Miután rádöbbsent, hogy tehetségét íróként jobban kamatoztathatja, papírra vetett tizennégy regényt, továbbá számos novellát és színdarabot. Bár pályáját sci-fi-szerzőként kezdte, alkotásai hamar átlépték a műfaj szabta szűk korlátokat: háborús élményeiből építkező regénye, *Az ötös számú vágóhíd* egyenesen az amerikai irodalom élvonalába emelte. Hogy kisebb megszakításokkal

azóta is ott tartózkodik, főként irodalmi-szatirikus látásmódjának és sajátos fekete humorának köszönhető. A mellékállásban nagy nevetető, főállásban hivatásos pesszimista Vonnegut hazánkban is igen népszerű; a Maecenas Kiadó *Virágvasárnap* című önéletrajzi írását jelentette meg az évforduló alkalmából. A dolog egyetlen szépséghibája, hogy egyáltalán nem nyilvánvaló, miért csak az önéletrajz folytatásának tekinthető *Halálnál is rosszabb* kiadása után került sor erre.

Az időrend felborulása azonban nem okoz különösebb bonyodalmat. Figyelembe véve az alcím műfajmeghatározását („önéletrajzi kollázs”), rögtön kitűnik, hogy a *Virágvasárnap* nem sorolható a hagyományos önéletrajzok közé. A mű gerincét Vonnegut esszéi és a legkülönbözőbb helyszíneken előadott beszédei alkotják. A szerző végre alaposabban is kitérhet a legégetőbb problémákra, amelyek regényeiben is visszaköszönnék: a nyugati társadalmak lakóinak elmagányosodására, a modern technológia fenyegető térhódítására vagy az emberiség egyre leplezetlenebb önpusztító hajlamára. Természetesen senkinek sem kell rideg értekező prózától tartania; az esszék nyelvezetére és hangvételére a regényekből ismert stílus jellemző, sőt néhány rövidebb szépirodalmi szövegnek is jutott hely a kötetben. Valóban sokszínű eleggyel van tehát dolgunk, amelyből a megígért ön-

életrajzi jelleg sem hiányzik. Az írásokból, amelyeket igen tudatos szerkesztés foglal egységbe, lassanként kirajzolódnak az szerző életének legfontosabb állomásai. Az önéletrajzi szál mellett azonban egy másik téma kör is végigvonul a mű egészen.

A Vonnegut család történetével ismerkedve megtudhatjuk, az író ősei már régóta hadilábon álltak a kereszténységgel, Darwin műveit olvasva pedig végleg félretették a Bibliát. A családi örökséggel Vonnegut sem szakít, s felmenőihez hasonló kételkedéssel viszonyul a vallásosság legtöbb formájához; a *Virágvasárnap* oldalain viszont, amint arról a cím is árulkodik, időről időre szintén visszatér a vallás kérdése. A kötetbe szerkesztett utolsó beszéd, amely eredetileg egy episzkopális templomban (!) hangzott el, a következő szavakkal kezdődik: „Ennem elbűvöl a hegyi beszéd. Azt hiszem, mindez ideig egyedüli jó gondolatunk az irgalmasság.” Vonnegut itt nem a vallás számára tesz engedményeket; az irgalmasságot, az emberek közti egyenlőséget és az önkiteljesítés lehetőségét, legalábbis elvi szinten, a nyugati demokráciák intézményrendszerében látja biztosítottoknak. Így a *Virágvasárnap*, bár szerzője igen kritikus szemmel tekint a kortárs Amerikára, ahhoz a jellegzetesen amerikai irodalmi hagyományhoz kapcsolódik, amelynek Walt Whitman az első „prófétája”, s amely mintegy vallásos tiszte-

lettel adózik a demokráciának. Mindez még sokrétűbbé teszi Vonnegut könyvét, így megjelenése után húsz évvel, az új évezred kezdetének problémáival szembesülve is bátran elmondhatjuk: „az alkalomhoz illő szent fekete humorral van dolgunk”.

PÁPAY GYÖRGY

(Fordította Borbás Mária és Szántó György Tibor; Maecenas Kiadó, Bp., 2002. 383 o., 1650 Ft)

Száraz Miklós György: *Lovak a ködben*

Mondd csak, apukám, enyhén szólva el tudod-e viselni, ha olyasmiről olvasol érzékletes leírást, hogy egy fiatal lány hosszú utazás után a rátörő inger hatására „úgy pisil, akár egy ló”? Csak úgy „csobog”, csak úgy „harsog” a „gyönyörű muzsika! Hallgatni is megkönnyebbülés.” Hát falusi disznóölésen szívesen veszlel részt képzeletben, valahol a keleti országrészben, ahol a *véres*, nem csekély kulináris következményekkel járó eseményeket kirándulás követi, melynek során pálinkás egyének havon szikrázó jókedve együtt rohan a szánt húzó lovakkal, és a kislány a saroglyából figyel (mondjuk veled együtt!) a ködösen elsuhanó tájat? Alapos okkal gyanítom: igen, és bi-